

Joan Puigibert

Homilia en la missa exequial

Enric Sala i Villegas

BEN ESTIMATS AMICS,

El que estem vivint en aquests moments la família i els amics d'en Joan troba ressò en l'experiència bíblica de Job, quan, com nosaltres ara, descobreix que els mots, fins i tot els més ben intencionats, no són capaços de consolar-nos del buit deixat per la persona estimada, i que per això possiblement són sobers i que tal volta és millor callar, perquè potser el silenci és la millor companyia: «De coses així, n'he sentides massa: ... si parlo, continuo sofrint... i, si callo, què m'estalvio?» (Job 16, 2a i 6).

Ara, però, en el cor d'aquesta celebració, la Paraula ens empeny a parlar, encara que sigui en to menor, des del balbuceig de la fe: «perquè he cregut, he parlat» (2C 5,13). Nosaltres també, com Job, ens preguntem el perquè del traspàs sobtat, ahir, d'en Joan. La resposta és el silenci: «Jesús no va respondre res més...» (Mc 14,5). Les respostes contundents, les que cerca la nostra raó enfebrida, no es donen: «No es pot aguantar el vostre consol» (Job 16, 2b).

En què ens hem de sostenir, doncs, en aquests moments de prova? On podem ancorar-nos? La intuïció del cor, però, ens asserena: «Jo crec que el

meu defensor viu... Jo mateix el contemplaré, el veuran els meus ulls, no els d'un altre: el meu cor se'n deleix dintre meu!» (Job 19, 25 i 27).

L'alçaprem que avui ens permet d'aixecar el nostre esperit de la tristesa i del desconcert vers l'esperança és la Paraula, que ens assegura que ara ell ja viu definitivament en Déu: «Qui creu en mi, encara que mori, viurà» (Jo 11, 25).

És en Joan mateix, la seva persona i tot el que d'ell roman en nosaltres. És aquesta la raó del cor que ens ha conduït avui fins aquí per dir-li: Joan, a reveure. Estem segurs del retrobament.

Si bé és veritat que no intento fer cap homenatge a en Joan –ni aquest és el lloc, ni jo sóc la persona més adequada per fer-lo, ni, en definitiva, ell el necessita–, també ho és que ara, en aquesta trobada, em toca, encara que sigui de manera maldestra, donar forma a la imatge, potser fragmentada en cada un de nosaltres, de la persona que acomiadem. Ajudar a prendre distància, per tal de dibuixar una mica les línies de força d'una vida amb tremp i coherència, més enllà de les contradiccions que també en ell es donaven. Insinuar, per tal de gaudir en la contemplació de la seva riquesa personal, com un fresc només intuït, que és com Déu ens veu a cadascun de nosaltres. Temps a venir, altres amb més capacitat ens en donaran la biografia crítica. Avui, com un primer tast, només hem de gaudir d'un breu apunt.

El que és cert és que el pas d'en Joan per les nostres vides –només cadascun pot intuir en quin grau– ens ha fet una mica millors a tots, ajudant-nos a viure amb més intensitat.

La seva discreció i la seva elegància quan vivia ens demanen que respectem la seva intimitat. Si és cert que alguns fets van ferir la seva delicada sensibilitat també és cert que no va deixar mai –a voltes amb molt sofriment– que el verí del ressentiment li emmetzinés l'ànima.

En Joan ens deixa quan raonablement podíem esperar que encara el tindríem molts anys entre nosaltres. Si la seva vida ha estat relativament curta en anys, ha estat, però, intensament i goludament viscuda.

Home tant d'una notable riquesa interior com d'un bagatge cultural no gaire corrent, en Joan estava dotat d'un cap ben construït. Era sobretot un pensador que anava al cor i a l'arrel dels problemes, copsant-ne tota la complexitat. El seu ofici d'historiador era viscut per ell com un estil de vida que li permetia apropar-se a la realitat d'ahir i d'avui per entendre-la, per comprendre-la, més que no pas per jutjar-la. Era un home intel·ligent: penetrava en el moll dels fets, sense quedar-se mai en l'escorça.

Possiblement la mort ens ha privat de la que hauria estat la seva obra madura com a historiador.

Però en Joan no era un intel·lectual conseqüent, aïllat en la seva torre d'ivori. Estimava profundament la vida i gaudia a pleret de tot el que aquesta li oferia. En treia partit. En fruïa i en feia gaudir els qui tenia a l'entorn.

Per això era tan sensible a l'amistat, a la qual es donava i en donava més que no pas en rebia. La nostra presència aquí, entorn de les seves despulles, en dona testimoni. Era peculiar la seva fina ironia, que sempre anava acompanyada d'una gran i alhora tímida tendresa.

En el fons, ell veia la vida amb una punta sàvia d'escepticisme –de realisme?– que no li permetia cedir a la temptació del voluntarisme ingenu o de la demagògia fàcil. La seva fina intel·ligència el mantenia sempre a una certa distància crítica dels projectes socials i polítics. La seva honestetat innata no li permetia ambigüitats de cap mena. Possiblement aquesta sigui l'explicació del fet que potser, a vegades, podia ser una mica incòmode com a company de camí.

En Joan ha escoltat la crida del Pare en un moment bonic, serè, de la seva vida. Tu, Carme, n'ets l'explicació. L'afecte dels seus pares i dels seus germans, i de molts amics que van saber estar al seu costat en moments durs, l'havia ajudat també a retrobar-se. Gràcies a tots els que ho heu fet possible.

En Joan era un creient heterodox. Algunes vegades esmentava, fent-les seves, les paraules de Silone: «Un cristià sense Església, un socialista sense partit». Creia fermament en el parenostre: Déu Pare de tots, traduït en una actitud compromesa en la construcció d'un país, d'una societat solidària, on tothom pugui viure amb dignitat.

Per això l'acomiaem amb la celebració de l'Eucaristia, la taula on s'alimenten els «feliços que tenen fam i set de justícia» (Mt 5,6), convençuts que «el cel nou i la terra nova» (Ap 21, 1), són possibles, perquè «l'amor consisteix

en això: no som nosaltres qui ens hem avançat a estimar Déu; ell ens ha estimat primer i ha enviat el seu Fill... Nosaltres hem conegut l'amor que Déu ens té i hi hem cregut. Déu és amor; el qui està en l'amor està en Déu, i Déu està en ell» (1Jo 4, 10 i 16).

En Joan ja viu en «la ciutat santa, la nova Jerusalem... el tabernacle on Déu habitarà entre els homes. Ells seran el seu poble i el seu Déu serà Déu que és amb ells. Eixugarà totes les llàgrimes dels seus ulls, i no existirà més la mort, ni dol, ni crits, ni sofriment. Perquè les coses d'abans han passat» (Ap 21, 2-4). Si bé és veritat que la duresa d'aquesta mort fa que l'ànima plori –«Sento en l'ànima una tristesa de mort» (Mt, 26,38); «Déu meu, Déu meu, per què m'heu abandonat?» (Mt 27, 46)–, és més veritat encara que l'Amor fa possible que aquesta esdevingui deu de Vida: «Pare, confio el meu alè a les teves mans» (Lc 23, 46).

La Paraula ressona en nosaltres amb tota la seva força: «Per què busqueu entre els morts aquell qui viu?» (Lc 24,5). Escarni? Escàndol?... Esperança certa. «El meu cor se sent segur, Déu meu, se sent segur el meu cor» (Salm 57, 8).

Per això, «quan m'arriba un dia d'angoixa, jo confio en tu» (Salm 56, 4). Perquè «si tenim amb nosaltres, qui tindrem en contra? ...ni la mort ens podrà separar de l'amor de Déu que s'ha manifestat en Jesucrist, Senyor nostre» (Rm 8, 31 i 39).

A reveure, doncs, Joan.

La Bisbal d'Empordà, 17 d'octubre de 1997.

Mossèn Enric Sala i Villegas és rector del santuari de la Mare de Déu del Mont.